

PATRIMONI INDUSTRIAL I BIBLIOTECA PÚBLICA: UNA COMBINACIÓ EXITOSA

Les biblioteques públiques sovint són els equipaments culturals més visitats per la ciutadania. Una part del model d'èxit del servei ha estat ubicar-les en emplaçaments centrals, transparents, ben comunicats i accessibles, i en edificis tan emblemàtics per a la població com són les antigues fàbriques. En destaquem algunes de la demarcació de Barcelona.

TEXT MARTA CANO, JORDI PERMANYER I SANTI ROMERO

Les nostres viles i ciutats disposen d'un important patrimoni arquitectònic. Moltes cases pairals, masies, palaus, etc. han estat recuperades per a un ús cultural. I el patrimoni industrial no és una excepció. A partir de la dècada de 1970 es van abandonar molts edificis industrials situats en zones urbanes. Malauradament, bona part d'aquests edificis van ser enderrocats, però altres van ser reconeguts com a espais d'interès i recuperats com a equipaments públics, conjugant la preservació dels edificis patrimonials amb un ús social per part de la ciutadania.

Als anys 80 i 90 la Diputació de Barcelona va posar a disposició dels municipis plans específics d'ajuda a la creació de nous equipaments bibliotecaris amb la voluntat d'impulsar un nou model de biblioteca que fugís del concepte més tradicional

per buscar espais oberts, generosos en dimensions i transparents.

Les construccions industrials s'adapten fàcilment a les necessitats funcionals de les biblioteques i a aquesta voluntat d'incrementar-ne els metres útils, a la vegada que es recupera el patrimoni. Aquests edificis presenten unes característiques que els fan molt adequats per ser biblioteques, per davant d'altres edificis patrimonials: disposen de grans superfícies, permetent l'adaptació a biblioteca en poques plantes, al contrari que els edificis històrics (cases senyoriales, masies, etc.), que tenen espais més petits i de difícil adaptabilitat ja que cal respectar-ne el caràcter patrimonial.

A més, els edificis industrials tenen una volumetria molt més gran (alçades generoses), que fan més confortable l'ús públic. En el seu

dia van ser projectats per a l'ús de moltes persones, amb una estructura resistent a sobrecàrregues, i disposen de grans finestres en façana i/o en la coberta que són una molt bona entrada de llum natural. En molts casos aquests edificis són reconeguts per un ampli sector de la població, que hi ha tingut algun vincle laboral familiar. Representen, doncs, un patrimoni estimat que cal preservar.

BIBLIOTECA MONTSERRAT ABELLÓ (BARCELONA)

Construïda l'any 1924, aquesta fàbrica dedicada a la producció de teixits de seda va estar en funcionament fins a l'any 1984.

Actualment el complex alberga una biblioteca pública i l'Ateneu de Fabricació de les Corts, un espai de creació i formació vinculat a les noves tecnologies. Ambdues activi-

→ **Biblioteca Central d'Igualada**, ubicada a l'antiga fàbrica tèxtil de Cal Font.

XXXXXX

La podem tenir amb més definició?
No arriba als 200 dpi

→ **La Biblioteca El Molí**, a Molins de Rei, està ubicada en una fàbrica tèxtil que contenia un molí fariner.

IMMA SABATER

←
Biblioteca Montserrat Abelló, antiga factoria de sedes al barri de les Corts de Barcelona.
EVA GUILLAMET

tats, que poden funcionar independentment, es relacionen mitjançant un atri a doble alçada, on es troba també l'accés principal a l'edifici.

El projecte de rehabilitació consisteix en l'obertura de grans finestres per proporcionar llum i visibilitat, i en la creació de dobles espais que relacionen les diferents plantes. Destaca el tractament de la nau principal de la planta baixa, que amb la coberta de dents de serra i les obertures en façana esdevé un espai de lectura lluminós i amb personalitat.
WEB: <https://bibliotecavirtual.diba.cat/es/barcelona-les-corts-biblioteca-montserrat-abello>

BIBLIOTECA CENTRAL (IGUALADA)

Cal Font, construïda al 1915, va ser una fàbrica de teixits i filatura fins a l'any 1982, quan va tancar.

Posteriorment, i a causa de la seva centralitat, es va decidir enderrocar-ne una part, crear una gran plaça i conservar la xemeneia i la nau principal de planta rectangular per transformar-la en biblioteca pública.

Per aconseguir la superfície requerida es va fer un soterrani i un altell a la planta baixa, i es va afegir una nova planta apujant la coberta, però mantenint les encavallades de fusta originals. Aquesta planta, envoltada de paraments de vidre que proporcionen llum perimetral, esdevé un acollidor espai de lectura i un magnífic mirador sobre la plaça.

La coberta elevada sobre l'edificació original, juntament amb la xemeneia, donen contundència i emfatitzen el caràcter simbòlic de l'edifici sobre la plaça.

WEB: <https://bibliotecavirtual.diba.cat/es/igualada-biblioteca-central>

←
A la esquerra, la **Biblioteca Vapor Badia**, a Sabadell, antiga fàbrica de filatura de llana i de teixits estampats.
JUANMA PEALEZ

←
A la dreta, la **Biblioteca Antoni Comas**, ubicada a l'antic escorxador de Mataró.
ÒSCAR FERRER

BIBLIOTECA ANTONI COMAS (MATARÓ)

L'antic escorxador es va inaugurar l'any 1915 i va tancar l'any 1989.

El projecte de rehabilitació per convertir-lo en biblioteca pública manté les tres naus modernistes,

situades al centre del recinte, que s'utilitzaven com a zones de matança del bestiar.

La dificultat d'unificar funcionalment les tres naus separades en una única biblioteca es resol amb la creació d'uns passadissos vidriats de comunicació, que actuen també com a espai bibliotecari, i la construcció d'un nou volum que configura l'accés principal i que dona un interessant contrapunt al caràcter modernista de les naus.

Per completar la superfície requerida s'afegeixen dues noves edificacions als testers de les naus i un altell a la nau central, que ofereix una visió espacial inèdita de l'interior.

En la nau destinada a sala polivalent, s'han conservat les guies de transport del bestiar que recorrien tot l'escorxador.

WEB: <https://bibliotecavirtual.diba.cat/es/mataro-biblioteca-antoni-comas>

BIBLIOTECA EL MOLÍ (MOLINS DE REI)

Construïda l'any 1857 al costat d'un antic molí fariner, aquesta fàbrica de teixits va funcionar fins als anys 60 i va marcar la transició cap a la industrialització d'un municipi fonamentalment agrícola.

La rehabilitació es va centrar en la restauració de la nau principal, de planta rectangular, per acollir la biblioteca pública del municipi i altres activitats.

La biblioteca ocupa les dues plantes superiors, així com un extrem de la planta baixa, on s'ubica l'accés i el nucli de comunicacions verticals. Una part d'aquest accés té un terra de vidre que deixa veure una antiga turbina del soterrani.

Destaca el tractament de la nova façana, on hi ha l'escala d'emergència, així com la configuració de la planta superior, amb coberta a dues aigües suportada per una estructura de fusta i dues terrasses obertes al públic.
<https://bibliotecavirtual.diba.cat/es/molins-de-rei-biblioteca-el-moli>

DE FÀBRICA A BIBLIOTECA

El procediment que se segueix per a la creació d'una biblioteca pública adscrita a la Xarxa de Biblioteques Municipals de la província de Barcelona s'inicia amb la decisió, consensuada entre l'ajuntament corresponent i la Gerència de Biblioteques de la Diputació de Barcelona, de la ubicació òptima.

En els casos en què un ajuntament proposa recuperar un edifici patrimonial per instal·lar-hi la biblioteca, cal fer una diagnosi dels pros i contres de l'operació i, quan s'opta per la rehabilitació, es fa un programa funcional adaptat a les possibilitats de l'edifici.

Un cop decidit quin arquitecte farà el projecte, generalment mitjançant un concurs d'idees, l'equip guanyador compta amb l'assessorament continuat de la Unitat d'Arquitectura Bibliotecària de la Gerència, que disposa d'un equip d'arquitectes especialitzats en edificis bibliotecaris. Aquest acompanyament és un valor afegit que garanteix el bon funcionament de l'edifici i del servei ofert.

→

El Vapor Badia de Sabadell és un recinte fabril lluminós i ample, idoni per acollir una biblioteca.

JUANMA PEALEZ

BIBLIOTEQUES DE LA DEMARCACIÓ DE BARCELONA EN EDIFICIS DE PATRIMONI INDUSTRIAL

Municipi	Nom equipament	Nom biblioteca	m² útils	Data inauguració	Arquitecte de la reforma
Artés		Biblioteca d'Artés	720	22/5/1999	Joan Jorba
Badalona	Fàbrica Can Casacuberta	Biblioteca Can Casacuberta	3.416	23/4/1992	Fase I: Antoni Poch i Jordi Moliner. Fase II: Antonio Sanmartín
Barcelona - Les Corts	Fàbrica Benet Campabadal	Biblioteca Montserrat Abelló	3.300	25/1/2018	Ricard Mercader i Aurora Fernández
Barcelona - Sant Andreu	Fàbrica del Rec - Can Fabra	Biblioteca Ignasi Iglésias - Can Fabra	3.446	29/9/2002	Tomàs Morató i Moisès Gallego
Barcelona - Sant Martí	Can Saladrigas	Biblioteca Poblenou - Manuel Arranz	1.550	10/5/2009	Tomàs Morató i Moisès Gallego
Barcelona - Sant Martí	Fàbrica Alchemika	Biblioteca Camp de l'Arpa - Caterina Albert	2.800	01/12/2012	OliverasBoixArquitectes
Barcelona - Sants - Montjuïc	Fàbrica de filatures Vapor Vell de Sants	Biblioteca Vapor Vell	2.087	8/10/2000	Josep M. Julià
Barcelona - Sants - Montjuïc	Làmparas Z (Illa Philips)	Biblioteca Francesc Candel	2.091	26/11/2006	Josep Lluís Canosa
Cabrils		Biblioteca	663	07/07/2001	Manuel Briones
Granollers	Fàbrica Roca Umbert	Biblioteca Roca Umbert	1.727	2/4/2005	Agustí Mateos i Oriol Cusidó
Hospitalet de Llobregat, L'	Fàbrica Tecla Sala	Biblioteca Central Tecla Sala	4.608	17/12/2000	Albert Viaplana
Igualada	Fàbrica Cal Font	Biblioteca Central	1.963	14/5/1999	Pau Carbó i Carles Crespo
Llinars del Vallès	Can Casas	Biblioteca Can Casas	854	24/1/2003	Robert Jové
Masquefa	Fàbrica Rogelio Rojo	Biblioteca de Masquefa	1.195	22/1/2011	Àngel Biurrun
Mataró	Antic escorxador de Mataró	Biblioteca Antoni Comas	2.061	03/02/2013	M. Dolors Periel
Molins de Rei	Fàbrica El Molí	Biblioteca El Molí	2.007	30/3/2019	Antonio Montes
Sabadell	Vapor Badia	Biblioteca Vapor Badia	3.736	15/11/2002	Josep Palau
Sallent	Fàbrica Torres Amat	Biblioteca Sant Antoni M. Claret	530	24/10/1998	Enric Batlle i Joan Roig
Sant Celoni	Antic escorxador de Sant Celoni	Biblioteca L'Escorxador	886	18/12/1999	Agustí Portales
Sant Joan de Vilatorrada	Fàbrica Cal Gallifa	Biblioteca Cal Gallifa	858	6/4/2003	Ferran Pelegrina
Taradell	Fàbrica Costa i Font	Biblioteca Antoni Pladevall	1.036	9/11/2002	Àngel Biurrun
Viladecavalls		Biblioteca Pere Calders	581	11/11/2000	Marta Bosch i Víctor Argentí
Vilassar de Dalt	Can Manyer	Biblioteca Can Manyer	1.649	13/12/2014	Xavier Fabrè i Lluís Dilme

BIBLIOTECA VAPOR BADIA (SABADELL)

El complex fabril originari del Vapor Badia va iniciar l'activitat com a fàbrica tèxtil l'any 1868 i es va allargar fins al primer terç del segle XX.

La seva ubicació estratègica, l'interès històric i les característiques arquitectòniques de l'edifici van ser claus per decidir rehabilitar-lo per a ús bibliotecari.

L'edifici allotja la biblioteca central, una sala polivalent i un bar restaurant. Les tres activitats s'articulen al voltant d'un vestíbul d'accés que permet el funcionament independent de cadascuna.

La flexibilitat de l'edifici original va permetre organitzar la biblioteca amb llibertat, alhora que va fer possible respectar elements tan interessants com l'estructura de la coberta. Destaca la llum natural que entra per totes les façanes i la coberta, així com els buits en el forjat, que permeten una visió global de tota la biblioteca.

↓

La Biblioteca de Vilassar de Dalt conserva la màquina de vapor de la fàbrica de Can Manyer.

PAU FABREGAT

BIBLIOTECA CAN MANYER (VILASSAR DE DALT)

El complex fabril de Can Manyer va iniciar la seva producció tèxtil l'any 1881 i va anar creixent progressivament fins a l'any 1963, quan va aturar la seva activitat.

Amb el projecte de rehabilitació s'aconsegueixen uns espais diàfans que reben llum natural dels grans finestrals existents. La biblioteca ocupa tota la nau i està distribuïda en dos nivells que es relacionen visualment pels dobles espais que contenen les escales.

La dimensió de l'espai de lectura de la planta primera, amb l'estructura de la coberta a dues aigües d'on pengen les instal·lacions de climatització i d'il·luminació, configuren un espai imponent realçat amb la nota de color del paviment de rajoles hidràuliques.

[WEB: https://bibliotecavirtual.diba.cat/es/vilassar-de-dalt-biblioteca-can-manyer](https://bibliotecavirtual.diba.cat/es/vilassar-de-dalt-biblioteca-can-manyer)

MARTA CANO, JORDI PERMANYER I SANTI ROMERO
DIPUTACIÓ DE BARCELONA

RECORDS DE L'ANTIC ESPAI

Cada edifici industrial té alguna singularitat que cal respectar i integrar en el nou equipament. Un bon exemple el trobem a la fàbrica de Can Manyer, a Vilassar de Dalt, on es van recuperar els mosaics hidràulics per als terres de les plantes, que s'han pogut conservar a la planta primera com a paviment de la biblioteca. L'origen d'aquests mosaics hidràulics eren el rebuig de rajoles procedents de diferents fabricants. Amb elles s'ha pogut recompondre virtualment, com en un trencaclosques, una al·legoria de la ciutat de Barcelona.

També s'ha pogut conservar una màquina de vapor que es troba a la planta baixa, enmig de la sala infantil. No cal dir que aquests elements són molt ben valorats pels antics treballadors de Can Manyer i la població de Vilassar de Dalt.

